

การจัดการโรงแรมในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว:

กรณีศึกษาไฮเต็ลวังพญาไท

Hotel Management in During the Reign of King Prajadhipok:

Case Study of Phya Thai Palace Hotel

สุจินต์ สุขะพงษ์^{1*}

Sujin Sukapong^{1*}

สาขาวิชาการโรงแรม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

Hospitality Department, Faculty of Liberal Arts,

Rajamangala University of Technology Krungthep, Bangkok

บทคัดย่อ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯ ให้แปลงพระราชวังพญาไทเป็นไฮเต็ลระดับเดอลักซ์ (Deluxe Hotel) โดยคงรูปลักษณะของพระราชวังเดิมไว้ เพื่อเป็นศรีสง่าเชิดชูเกียรติภูมิของสยามประเทศให้ชาวต่างชาติที่จะเข้ามาเพื่อร่วมงาน “สยามรัฐพิพิธภัณฑ์” เพื่อให้ชาวต่างชาติเกิดความประทับใจในความหรูหรา และชื่นชมความงามของโรงแรมพระราชวังแห่งนี้ นอกจากนี้ยังเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายของพระคลังข้างที่ ในการดูแลรักษาพระราชวังให้คงงามในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ไฮเต็ลวังพญาไทถือเป็นสถานที่เชิดหน้าชูตาในการต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง พร้อมไปด้วยห้องพักที่หรูหรา สิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครัน และการบริการในด้านต่าง ๆ ที่เป็นเลิศ เป็นที่นิยมในหมู่วังสังคมชั้นสูง และโก้หรู แต่ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 เกิดการพลิกผันอย่างสุดซึ้ง เมื่อไฮเต็ลวังพญาไท และร้านกาแฟโรสสิงห์ (กิจการสาขา) ต้องยุติกิจการ และปิดตัวลง รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 6 ปี 8 เดือน การศึกษาข้อมูลของไฮเต็ลวังพญาไทในอดีต ทำให้ทราบถึงความรุ่งเรืองในอดีตของโรงแรม ทั้งด้านการจัดการ และดำเนินงาน และการจัดบริการด้านห้องพัก ด้านอาหาร และเครื่องดื่ม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และรวมถึงด้านกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ที่อาจถือได้ว่าเป็นต้นแบบโรงแรมที่มีการบริหารจัดการด้วยคนไทยอย่างเป็นระบบ และการจัดบริการได้อย่างถูกต้องตามหลักสากลในยุคต้นของสยามประเทศ

¹ อาจารย์, สาขาวิชาการโรงแรม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

02 287 9600 ต่อ 7017

Lecturer, Hospitality Program, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology
Krungthep, Bangkok

* Corresponding author: E-mail address: sujin.s@mail.rmutk.ac.th

(Received: January 23, 2020 / Revised: March 17, 2020/ Accepted: April 15, 2020)

คำสำคัญ: การจัดการโรงแรม, โฮเต็ลวังพญาไท

Abstract

The Majesty King Vajiravudh gave his command to develop and renovate the beautiful Phya Thai Palace into a deluxe hotel palace. This could maintain the beauty, dignity and royal pride of Siam. It was used to welcome all guests and visitors particularly foreigners attending "The Exhibition of Siamese Kingdom" They could not only get impressed with the grand and exotic palace but also appreciate the glorious hotel. Apart from this, the Privy Purse could reduce the budget or the cost of maintenance of the magnificent property of the palace. In the reign of King Prajadhipok, Phya Thai Place Hotel was considered to be the most outstanding hotel in the country to welcome state guests or official foreign visitors. The hotel was well known as the high-level societies and alluring with elegant rooms fully equipped with excellent facilities and superb services. However, the change of political conflicts of the government in B.E. 2475, This is the great exemplified change when the Phya Thai Palace Hotel and Norasing Coffeeshouse (Branch) were shut down after a long service of 6 years and 8 months. The study of the Phya Thai Palace Hotel in the past could be observed in terms of a model of management principles and services including room operations, foods and beverages, and leisure facilities as well as recreational activities. That could be, hence considered a model of the hotel that was well managed and conducted by Thai staff according to the international standard in the early era of Siam.

Keywords: Hotel Management, Phya Thai Palace Hotel

1. บทนำ

“วังพญาไท” (Phya Thai Palace) ตั้งอยู่บริเวณริมคลองสามเสน ถนนราชวิถี แขวงทุ่ง พญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ในปัจจุบัน ก่อสร้างขึ้นตามความประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในปี พ.ศ. 2452 เพื่อใช้เป็นตำหนักที่ประทับสำหรับทอดพระเนตรการทำนาปลูกผัก และเลี้ยงสัตว์ และใช้ประกอบพระราชพิธีแรกนาขวัญ เปลี่ยนสถานะเป็น “วังพญาไท” เพื่อใช้เป็นราชสำนัก และที่ประทับของสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ระหว่างปี พ.ศ. 2453-2462 ภายหลังการเสด็จสวรรคตของสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ในปี พ.ศ. 2463 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้รื้อถอน และก่อสร้างพระที่นั่งขึ้นใหม่หลายองค์ก่อนสถาปนาขึ้นเป็น “พระราชวังพญาไท” เพื่อใช้เป็นที่ประทับตลอดรัชกาล ระหว่างปี พ.ศ. 2462-2468 ต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้กรมรถไฟหลวงปรับปรุงพระราชวังพญาไทให้เป็นโรงแรมที่พักภายใต้ชื่อ “โฮเต็ลวังพญาไท” ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 (กรณีการ์ ต้นประเสริฐ, 2535: 15)

การศึกษาเกี่ยวกับการจัดการโฮเต็ลวังพญาไทในอดีต มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลสำคัญสำหรับการอ้างอิงทางวิชาการ เกี่ยวกับวิวัฒนาการ และพัฒนาการด้านการจัดการ และการดำเนินงาน รวมถึงการจัดบริการของโรงแรมระดับดีลักซ์ในยุคต้นของไทย ศึกษาปัจจัย และตัวแปรที่ส่งผลต่อการจัดการ และการดำเนินงาน รวมถึงรูปแบบการให้บริการที่เปลี่ยนแปลงไปของโรงแรมในปัจจุบัน

2. โครงสร้างทางกายภาพของโฮเต็ลวังพญาไท

โฮเต็ลวังพญาไทถือเป็นโรงแรมหรูหรารายขนาดใหญ่ (Luxury Hotel) มีตำแหน่งที่ตั้งแถบชานเมือง (Suburban Area) กลางท้องทุ่งกว้างอากาศสดชื่นเย็นสบาย เงียบสงบ ปลอดภัยปราศจากมลพิษ (Siam Tourist Bureau, 1926) จัดอยู่ในระดับชั้นเยี่ยม (Deluxe Class) 5 ดาว (ปริชา แดงโรจน์, 2549: 88) พร้อมด้วยความหรูหราสะดวกสบาย สามารถรองรับแขกผู้เข้าพักได้ถึง 72 คน (กรรณิการ์ ต้นประเสริฐ, 2553: 205) ซึ่งมากกว่าโรงแรมโอเรียนเต็ลในสมัยดังกล่าวที่สามารถรองรับผู้เข้าพักได้เพียงแค่ 40 คน เท่านั้น แบ่งพื้นที่สำหรับการให้บริการสำหรับการเข้าพักออกเป็น 2 กลุ่มอาคารรวมพื้นที่ใช้สอย 6,205.60 ตารางเมตร (ก่อเกียรติ นิยมล, 2558: 55) ประกอบไปด้วย

2.1 กลุ่มหมู่อาคารหลัก: จำนวน 4 อาคาร ประกอบด้วย “อาคารกลาง” (Central Building: อาคาร B) ดัดแปลงจากพระที่นั่งพิมานจักรี จำนวน 2 ชั้น ควบรวมกับพระที่นั่งไวกุณฐเทพยสถาน จำนวน 3 ชั้น เป็นอาคารก่ออิฐฉาบปูน เชื่อมต่อกันในชั้นที่ 2 จัดพื้นที่ส่วนใหญ่ในชั้นที่ 1 ให้เป็นพื้นที่สาธารณะ (Public Area) เพื่อให้บริการแก่แขกที่เข้าพัก และรับรองแขกภายนอกที่มาใช้บริการร่วมกัน บริเวณพื้นที่ชั้นที่ 2 และ 3 ของอาคารจัดเป็นห้องชุดระดับหรู (Deluxe Suite) จำนวน 4 ห้อง และพื้นที่สงวนสำหรับผู้ใช้บริการ (Private Area) ประกอบด้วยโถงพักผ่อน (Lounge) บริเวณพื้นที่ว่างกลางตัวอาคารที่ดัดแปลงมาจากห้องพิพิธภัณฑสถาน และห้องเล่นไพ่ (Card Room) ดัดแปลงจากห้องทรงพระอักษรบริเวณหอคอยทรงกลมด้านหน้า บริเวณชั้นล่างตรงข้ามบันไดทางเข้าหลักของพระที่นั่งพิมานจักรีเชื่อมต่อกับ “อาคารรับรอง” ใช้เป็นห้องบิลเลียด (มุลินีอิณรุักษ์วังพญาไท, 2562: 1-3) อาคารกลางดังกล่าวถูกเชื่อมต่อกัน ด้วยระเบียงทางเดินหลังคาคลุมกับ “ปีกอาคารฝั่งตะวันออก” (Eastern Wing: อาคาร A) ดัดแปลงจากพระที่นั่งอุดมวนารักษ์ เป็นอาคารสูง 2 ชั้น ก่ออิฐฉาบปูน เชื่อมถึงกันด้วยบันไดชั้นกลาง และแยกเป็นบันได 2 ข้างภายในอาคาร ชั้นล่างเป็นห้องโถงกว้าง (แนวน้อย ศักดิ์ศรี, ณพิศร กฤตติกากุล และดรณี แก้วม่วง, 2525: 421) จัดสรรพื้นที่ทั้ง 2 ชั้น ไว้เพื่อเป็นห้องพักปกติ 19 ห้อง (มุลินีอิณรุักษ์วังพญาไท, 2562: 2) และ “ปีกอาคารฝั่งตะวันตก” (Western Wing: อาคาร C) ดัดแปลงจากพระที่นั่งศรีสุทโธนิवास เป็นอาคารสูง 2 ชั้น ก่ออิฐฉาบปูนพร้อมโดมทรงกลมขนาดเล็ก แบ่งเป็นห้องชุด จำนวน 4 ห้อง และห้องพักปกติ 3 ห้อง บริเวณชั้นล่างมีพื้นที่นั่งเล่นส่วนกลาง (Parlour) สำหรับให้บริการภายในอาคารรวมกัน (มุลินีอิณรุักษ์วังพญาไท, 2562: 3)

2.2 กลุ่มอาคารเดี่ยว: ประกอบไปด้วยอาคารขนาดกลาง 1 อาคาร บังกะโลขนาดกลาง 1 หลัง และบังกะโลขนาดเล็ก 4 หลัง แยกตัวออกจากหมู่อาคารหลัก ประกอบไปด้วย “อาคารผนวก-1” (Annex-1: อาคาร D) ดัดแปลงมาจากตำหนักสุครีพทรงยศ (ตำหนักฝ่ายหน้า) เป็นอาคาร 2 ชั้น ก่ออิฐฉาบปูน ตั้งอยู่บริเวณตรงข้ามพระที่นั่งศรีสุทธนิวาส (อาคาร C) ขนาบด้วยสวนเลียบคลองพญาไท (มูลนิธิอนุรักษ์วังพญาไท, 2562: 4) แบ่งเป็นห้องพักปกติ 8 ห้อง (นิตยา โพธิ์ทอง, 2553: 64) และ “อาคารผนวก-2” (Annex-2: อาคาร F) ดัดแปลงจากตำหนักองคตฤทธิรุต (ตำหนักฝ่ายหน้า) จำนวน 1 หลังเป็นเรือนไม้ฐานปูนขนาดกลางยกพื้นชั้นเดียว แยกตัวเป็นเอกเทศไกลออกไปทางด้านขวาของหมู่อาคารหลัก แวดล้อมไปด้วยสวนและต้นไม้ร่มรื่น ส่วนพักผ่อนของคนรับใช้ และที่จอดรถเป็นสัดส่วน (มูลนิธิอนุรักษ์วังพญาไท, 2562: 4) อดีตเคยเป็นที่เข้าพักของศาสตราจารย์ นายแพทย์ ที. พี. โนเบิล (Prof. Dr. T. P. Noble) แพทย์ประจำพระองค์ในสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก (กรณีการ ต้นประเสริฐ, 2553: 202-206) รวมถึง “บังกะโล” (Bungalows) เรือนไม้ฐานปูนขนาดเล็กยกพื้นชั้นเดียว (Bungalow: อาคาร E) อีกจำนวน 4 หลัง ที่ตั้งกระจายเรียงตัวอยู่บริเวณด้านซ้ายของหมู่อาคารหลัก (มูลนิธิอนุรักษ์วังพญาไท, 2562: 4)

3. การจัดการและดำเนินงานของโฮเต็ลวังพญาไท

โฮเต็ลวังพญาไทเปิดให้บริการอย่างไม่เป็นทางการ เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2468 ภายใต้การอำนวยการของ พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ผู้บัญชาการกรมรถไฟหลวง โดยมีพระจักษ์รภถบดี (อดีตหัวหน้ากองเดินรถ) หัวหน้ากองโฮเต็ลและบ้านพัก กรมรถไฟหลวง เป็นผู้จัดการคนแรก (บัณฑิต จุลาสัย, 2545: 36) และมิสเตอร์ อี ไวออนสมิธ (Mr. E. Wyon Smith) วิศวกรที่ปรึกษาก่อสร้างทาง กรมรถไฟหลวง เป็นผู้ช่วยผู้จัดการ และจัดทำบัญชี โดยทำสัญญาเช่าที่พื้นจากกรมพระคลังข้างที่ เพื่อดำเนินกิจการในเบื้องต้นเป็นเวลา 5 ปี และมีหน้าที่ในการทำบัญชีแสดงรายรับและรายจ่าย เพื่อแสดงผลกำไรขาดทุนในการดำเนินการประกอบการจ่ายค่าเช่ารายปี (ชินขิษฐา บัวงาม, 2557: 120) ช่วงแรกประมาณการค่าใช้จ่ายในการดำเนินการไว้ปีละ 160,000 บาท และประมาณการรายรับปีละ 180,000-200,000 บาท คำนวณเต็มเพียง 1 ใน 4 ของที่เข้าพักได้ ปรากฏตัวเลขช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2468 แสดงให้เห็นถึงรายการค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อเครื่องใช้ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ราว 100,000 บาท อาทิ คาร์ถยนต์คันละ 25,000 บาท ค่าเตาไฟฟ้า 21,500 บาท ค่าโต๊ะเครื่องแป้งตัวละ 42 บาท ค่าโต๊ะเขียนหนังสือตัวละ 22 บาท เป็นต้น (หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2468-2469)

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเสด็จเปิดอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2468 (กรณีการ ต้นประเสริฐ, 2553: 202-206) กรมรถไฟหลวงยังคงรักษาบรรยากาศแห่งพระราชวังภูเขาไทที่สวยงาม ดังพระประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวไว้ โดยดึงดูดเด่นในความเป็นพระราชวังเดิมมาใช้ในการประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อภาพลักษณ์ที่ว่า “Phya Thai Palace: A Real Palace for Your Home” และขอพระราชทานรูปพระครุฑพ่าห์ทุนพระปรมาภิไธยย่อ “ร.ร.๖” ตามแนวคิดนารายณ์ทรงสุบรรณเพื่อใช้ในการตราสัญลักษณ์ประจำโฮเต็ล มีการลงประกาศแจ้งความโฆษณาประชาสัมพันธ์รายละเอียด และกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านหนังสือพิมพ์ทั้งในและต่างประเทศ เช่น “หนังสือพิมพ์ไทย” (พิมพ์ไทย, 2462) รวมทั้งหนังสือคู่มือแนะนำการเดินทางโฮเต็ลและที่พักภายในประเทศผ่านหนังสือ “Met in Siam” ของสำนักงานการท่องเที่ยวสยาม (Siam Travel Bureau, 1926) และหนังสือ “Guide to Bangkok with Notes on Siam” ของกรมรถไฟหลวง อีกทั้งยังเผยแพร่โฆษณาผ่านบริษัทตัวแทนการท่องเที่ยว (Travel Agency) จากต่างประเทศ อย่างบริษัท Thomas Cook & Son Ltd. และ The American Express Co., Inc. ซึ่งแขกผู้เข้าพักสามารถสอบถามข้อมูล และทำการสำรองห้องพักล่วงหน้าโดยตรงถึงโฮเต็ลด้วยระบบสื่อสารทางโทรศัพท์ และโทรเลข (Telegraphic) ทางไกลได้อีกด้วย (Seidenfaden, 1927: 21-26)

ภายหลังดำเนินกิจการได้ 2 เดือน (1 กุมภาพันธ์ – 31 มีนาคม พ.ศ. 2468) โฮเต็ลประสบภาวะขาดทุนในเบื้องต้น 11,582.60 บาท สาเหตุจากเพิ่งเริ่มดำเนินกิจการผู้เข้าพักมีปริมาณน้อย และยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย กอปรกับราคาค่าบริการที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับโรงแรมต่างชาติในขณะนั้น ทั้งมีพื้นที่กว้างขวางต้องใช้บุคลากรจำนวนมากในการดำเนินการ ทำให้มีค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการเบื้องต้นเป็นจำนวนมาก อาทิ ค่าตกแต่งสถานที่ ค่าติดตั้ง และเปลี่ยนแปลงระบบไฟฟ้า ค่าติดตั้งเครื่องโทรศัพท์ และค่าลงแจ้งความโฆษณาในหนังสือพิมพ์ เป็นต้น (ชนิษฐา บัวงาม, 2557: 120) เมื่อครบรอบปีแรกของการดำเนินกิจการ (1 เมษายน-31 มีนาคม พ.ศ. 2469) ปรากฏผลการดำเนินงานดีขึ้น มียอดตัวเลขแสดงรายได้สูงถึง 185,292 บาท รายได้หลักได้จากค่าอาหาร และเครื่องดื่มถึงร้อยละ 73 (กรณีการ ต้นประเสริฐ, 2553: 212) จากการจำหน่ายเครื่องดื่มที่บาร์ 55,000 บาท และค่าบัตรสำหรับงานเต้นรำ 3,233 บาท ในขณะที่รายได้ค่าห้องพักมีเพียงร้อยละ 20 จากการเข้าพักแบบประจำ (Lodging) 35,000 บาท และการเข้าพักแบบชั่วคราว (Boarding) 74,000 บาท รวมถึงค่าซักรีด-ซักแห้ง 2,458 บาท ค่าบัตรเข้าชมงานประกวดแต่งกายตุ๊กตา 1,521 บาท และรายได้จากค่าเช่าส่วนต่าง ๆ (Rent of Hotel Compound) อีกจำนวน 1,350 บาท (ชนิษฐา บัวงาม, 2557: 127) ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่คือ เงินเดือน และค่าจ้าง 46,000 บาท ค่าใช้จ่ายในครัว 33,000 บาท ค่าไฟฟ้า 15,000 บาท (ชนิษฐา บัวงาม, 2557: 127) เมื่อนำยอดรายได้หักกับยอดค่าใช้จ่ายแล้วปรากฏผลกำไร ในเบื้องต้น 2,827 บาท ซึ่งเป็นปีแรก และปีเดียวที่ได้ผลกำไร (กรณีการ ต้นประเสริฐ, 2553: 212-213) ส่วนรอบปีต่อมา การดำเนินกิจการประสบปัญหาขาดทุนอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งถึงรอบปีที่ 5 (พ.ศ. 2473)

ปรากฏผลขาดทุนกว่า 35,769 บาท ซึ่งมียอดสูงกว่าทุกปีที่ผ่านมา (หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2469-2474)

โฮเต็ลวังพญาไทเปิดดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปี พ.ศ. 2475 มีข้าราชการปฏิบัติหน้าที่จำนวน 97 คน ใน 16 แผนก มีเรืออากาศเอก หลวงอุปถัมภ์รารมณ เป็นผู้จัดการโฮเต็ล คนสุดท้าย อัตราเงินเดือน 360 บาท เจ้าหน้าที่ระดับหัวหน้างาน เช่น หัวหน้าโรงซักฟอก หัวหน้าโรงรถยนต์ หัวหน้าแม่บ้าน หัวหน้าพ่อครัว หัวหน้าบอยบาร์ อัตราเงินเดือน 50-70 บาท เจ้าหน้าที่ทั่วไป อัตราเงินเดือน 15-45 บาท รวมรายจ่ายเงินเดือนปีละ 37,680 บาท (กรณีการ ต้นประเสริฐ, 2553: 218) ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยคณะราษฎร เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 โฮเต็ลวังพญาไท มีผลการดำเนินงานขาดทุนอย่างต่อเนื่องด้วยสถานการณ์ทางการเมืองที่ไม่ปกติ ทำให้กิจการโฮเต็ลที่พักไม่เป็นที่นิยม กอปรกับมีชาวต่างชาติเข้ามารับราชการจำนวนน้อยลง ทำให้เหลือผู้เข้าพักกะโลประจำเพียง 4 ราย มีนักท่องเที่ยวที่สำรองห้องพักล่วงหน้าอยู่บ้าง รายได้หลักยังคงได้จากการจัดงานรื่นเริงสังสรรค์ ลิลาศ จัดประชุม ห้องอาหาร บาร์ และบริการจัดอาหารรับรองแขก เรือเดินสมุทรหลายลำที่มาแวะที่ท่าเรือสมุทรปราการ ผวนวกกับการแข่งขันด้านราคาอย่างรุนแรงของโรงแรมต่างประเทศในขณะนั้น ที่ได้เปรียบด้านต้นทุนในการดำเนินการที่ต่ำกว่าทำให้สามารถตั้งราคาได้ถูก กอปรกับสภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำทั่วโลก ส่งผลให้รายได้ไม่สมดุลกับค่าใช้จ่าย (ชินขรรค์ บัวงาม, 2557: 127) จึงเป็นเหตุให้ต้องปิดตัวลงในวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2475 รวมระยะเวลาดำเนินการทั้งสิ้น 6 ปี 8 เดือน และทำการส่งมอบคืนให้แก่กระทรวงกลาโหมเพื่อใช้เป็นกองเสนาธิการฯ ในเวลาต่อมา (หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2475-2477) กรมรถไฟหลวงได้ทำการโยกย้ายข้าราชการบางส่วนไปประจำยังโรงแรมรถไฟหัวหิน และโรงแรมราชธานีที่หัวลำโพง อีกส่วนหนึ่งจำต้องเลิกจ้างโดยจ่ายเงินล่วงหน้า 1 เดือน อีกทั้งต้องทำการยกเลิกสัญญาเช่า และข้อผูกพันทั้งหลาย เช่น ผู้เช่าที่ดิน 8 ราย ผู้เช่าสระบัว ผู้เช่าฟักประจำ อีกทั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงของกรมไปรษณีย์โทรเลข และรวมถึงการยกเลิกบริการอื่น ๆ ที่ทำสัญญาตกลงไว้ล่วงหน้าทั้งหมด (กรณีการ ต้นประเสริฐ, 2553: 218-220) ถือเป็นกรณีสุดบทรบการเป็นโฮเต็ลหรูหราระดับหนึ่งในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ลงอย่างน่าเสียดาย

4. การให้บริการด้านห้องพักของโฮเต็ลวังพญาไท

โฮเต็ลวังพญาไทให้บริการด้านห้องพักทั้งแบบการเข้าพักชั่วคราว (Transient Staying) และการเข้าพักประจำ (Residential Staying) รวมทั้งสิ้น 45-60 ห้อง แต่ละห้องตกแต่งด้วยเฟอร์นิเจอร์ เช่น โต๊ะ เติง เก้าอี้ ผ้าม่านชั้นดีจากต่างประเทศ (ชินขรรค์ บัวงาม, 2557: 133) มีพัดลมเพดาน และพัดลมตั้งโต๊ะ หรือพัดลมแทนไฟฟ้าบริการ พร้อมเตียง 4 เสา (Canopy Bed) คลุมมุ้งผ้าโปร่ง ภายในห้องชุด (บางห้อง) มีอ่างอาบน้ำแบบเจาะพื้นลึก ปูด้วยหินอ่อนสีเทาจากอิตาลี พร้อมฝักบัวอาบน้ำ

ปรับร้อน-เย็น (ขนิษฐา บัวงาม, 2557: 133) คิดอัตราค่าบริการตามประเภทของห้องพัก และ ลักษณะการเข้าพัก (มูลนิธิอนุรักษ์วังพญาไท, 2562: 1-4) ได้แก่

4.1 ห้องชุดระดับหฺรู: (Deluxe Suite) จำนวน 4 ห้อง ตั้งอยู่ ชั้น 2 ของ พระที่นั่งไวกุณฐเทพยสถาน จำนวน 1 ห้อง ได้แก่ห้อง Deluxe Suite B2 แยกตัวออกไปทางปีกขวาของอาคาร ดัดแปลงจากมาห้องพักของพระยาประสิทธิ์สุภการ ผู้สำเร็จราชการกรมมหาดเล็ก (กรณีการ ต้นประเสริฐ, 2553: 88) ประกอบด้วย 1 ห้องนอน (2 เตียง) 1 ห้องน้ำในตัว และ 1 ห้องนั่งเล่น อัตราคินละ 100 บาท และ บริเวณพื้นที่พระที่นั่งพิมานจักรีอีกจำนวน 2 ห้อง ได้แก่ห้อง Deluxe Suite B3 ที่ดัดแปลงมาจากห้องบรรณาคม (ห้องสมุด) ประกอบด้วย 1 ห้องนอน (2 เตียง) 1 ห้องน้ำในตัว และระเบียงส่วนตัวขนาดใหญ่ และห้องชุด Deluxe Suite B4 ที่ดัดแปลงมาจากห้องบรรทมของสมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจีพระบรมราชินี (กรณีการ ต้นประเสริฐ, 2553: 81) ประกอบด้วย 1 ห้องนอน (2 เตียง) และ 1 ห้องน้ำในตัว อัตราคินละ 80 บาท (มูลนิธิอนุรักษ์วังพญาไท, 2562: 2) ห้องชุดที่หรูหราที่สุด คือ ห้อง Deluxe Suite B1 (Royal Suite) ที่ตั้งอยู่บริเวณชั้น 3 ของพระที่นั่งไวกุณฐเทพยสถาน ดัดแปลงจากห้องบรรทมของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (กรณีการ ต้นประเสริฐ, 2553: 205) ถือเป็นพื้นที่ส่วนตัว ประกอบด้วย 1 ห้องนอน (2 เตียง) 1 ห้องน้ำ (พร้อมอ่างอาบน้ำน้ำร้อนแบบเจาะพื้นลึก) 1 ห้องโถง 1 ห้องอ่านหนังสือ และ 1 ห้องนั่งเล่น แยกเป็นสัดส่วนออกจากกัน อัตราคินละ 120 บาท (มูลนิธิอนุรักษ์วังพญาไท, 2562: 2)

4.2 ห้องชุด: (Suite) อยู่ที่พระที่นั่งศรีสุทธนิवास (อาคาร C) บริเวณปีกอาคารด้านทิศตะวันตกของกลุ่มอาคารหลัก ประกอบไปด้วย 1 ห้องนอน (2 เตียง) 1 ห้องน้ำ และ 1 ห้องแต่งตัว มีจำนวนทั้งสิ้น 4 ห้อง แบ่งออกเป็นชั้นล่าง 2 ห้อง (C1) อัตราคินละ 25 บาท และ (C2) อัตราคินละ 20 บาท และชั้นบน 2 ห้อง (C3) อัตรา คินละ 25 บาท และ (C6) อัตราคินละ 20 บาท ตามลำดับราคาดังกล่าวเป็นราคาต่อคืนในการเข้าพักระยะสั้น หากมีการเข้าพักระยะยาวตั้งแต่ 1 สัปดาห์ขึ้นไป อาจมีการลดราคาลงได้แล้วแต่ข้อตกลงในเบื้องต้น (มูลนิธิอนุรักษ์วังพญาไท, 2562: 3)

4.3 ห้องพักปกติห้องน้ำในตัว: (Room with Bath) ส่วนใหญ่อยู่ที่พระที่นั่งศรีสุทธนิवास (อาคาร C) ผสมรวมกับห้องชุด ประกอบไปด้วย 1 ห้องนอน (2 เตียง) และ 1 ห้องน้ำในตัว จำนวน 3 ห้อง แบ่งออกเป็น ชั้นล่าง 1 ห้อง (C7) อัตราคินละ 20 บาท และชั้นบน 2 ห้อง (C4) ค่าบริการคินละ 18 บาท และ (C5) อัตราคินละ 20 บาท ลดหลั่นตามตำแหน่งที่ตั้ง และขนาดของห้องพัก ราคาดังกล่าวเป็นราคาต่อคืนในการเข้าพักระยะสั้น หากมีการเข้าพักระยะยาวตั้งแต่ 1 สัปดาห์ขึ้นไปอาจมีการลดราคาลงได้แล้วแต่ข้อตกลงในเบื้องต้น (มูลนิธิอนุรักษ์วังพญาไท, 2562: 3)

4.4 ห้องพักปกติห้องน้ำรวม: (Room without Bath) อยู่ที่พระที่นั่งอุดมวนาภรณ์ (อาคาร A) บริเวณปีกอาคารด้านทิศตะวันออกของกลุ่มอาคารหลัก จำนวน 19 ห้อง แบ่งเป็น ห้องเตียงเดี่ยว จำนวน 12 ห้อง (A1-A12) บริเวณชั้นล่างของตัวอาคาร อัตราคินละ 12 บาท และชั้นบนอีก 2 ห้อง

(A15 และ A19) อัตราค่าน้ำ 13 บาท และห้องเตียงคู่ บริเวณชั้นบนของตัวอาคาร จำนวน 5 ห้อง แบ่งเป็นห้อง A16, A17 และ A18 ค่าบริการ พัก 1 คน ค่าน้ำ 15 บาท และพัก 2 คน ค่าน้ำ 22 บาท ห้อง A14 อัตราค่าพัก 1 คน ค่าน้ำ 16 บาท และพัก 2 คน ค่าน้ำ 24 บาท และห้อง A20 อัตราค่าพัก 1 คน ค่าน้ำ 17 บาท และพัก 2 คน ค่าน้ำ 25 บาท ราคาดังกล่าวเป็นราคาต่อคืนในการเข้าพักระยะสั้น หากมีการเข้าพักระยะยาวตั้งแต่ 1 สัปดาห์ขึ้นไปอาจมีการลดราคาลงได้แล้วแต่ข้อตกลง (มูลนิธิอนุรักษวังพญาไท, 2562: 2) นอกจากนี้ยังรวมถึงห้องพักที่ตั้งอยู่บริเวณพระตำหนักสุกรีพรต (Annex-1: อาคาร D) จำนวน 8 ห้อง (2 เตียง) แบ่งเป็น (กรณีการ ต้นประเสริฐ, 2553: 206) ชั้นล่าง 4 ห้อง (D1-D4) อัตราค่าบริการแบ่งออกเป็นพักเดี่ยว ค่าน้ำ 16 บาท หากพักคู่ ค่าน้ำ 24 บาท และชั้นบนอีก 4 ห้อง (D5-D8) อัตราค่าบริการแบ่งออกเป็น พักเดี่ยว ค่าน้ำ 17 บาท และพักคู่ ค่าน้ำ 25 บาท แบ่งห้องน้ำออกเป็น 2 ฝั่ง ชาย-หญิงใช้ร่วมกัน ราคาดังกล่าวเป็นราคาต่อคืนในการเข้าพักระยะสั้น หากมีการเข้าพักระยะยาว ตั้งแต่ 1 สัปดาห์ขึ้นไปอาจมีการลดราคาลงได้แล้วแต่ข้อตกลง (มูลนิธิอนุรักษวังพญาไท, 2562: 4)

4.5 บังกะไลขนาดกลาง (Annex-2: อาคาร F) ตัดแปลงจากตำหนักกองคตฤทธิรุต (กรณีการ ต้นประเสริฐ, 2553: 206) เป็นอาคารเรือนไม้ขนาดกลางแยกเดี่ยวกลางสวน แวดล้อมด้วยต้นไม้เมืองร้อนร่มรื่นใกล้สระน้ำขนาดใหญ่ ประกอบไปด้วย 1 ห้องนอนหลัก 2 ห้องแต่งตัว แยกชายหญิง 2 ห้องน้ำในตัว และ 1 ห้องนั่งเล่น รวมถึงระเบียงทางเดินรับลมโดยรอบ พร้อมโรงจอดรถ และส่วนพักผ่อนของคนรับใช้ เหมาะสำหรับการเข้าพักระยะยาว ราคาขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่พัก (มูลนิธิอนุรักษวังพญาไท, 2562: 4)

4.6 บังกะไลขนาดเล็ก (Bungalows: E1-E4) เป็นอาคารเรือนไม้ชั้นเดียวขนาดเล็ก ตั้งกระจายเรียงตัวกลางสวนแยกตัวจากหมู่อาคารหลัก (กรณีการ ต้นประเสริฐ, 2553: 206) ภายในประกอบด้วย 1 ห้องนอน 1 ห้องน้ำ 1 ห้องแต่งตัว และ 1 ห้องสมุด เหมาะสำหรับการพักระยะยาว ราคาคืนอยู่กับระยะเวลาที่พักเป็นสำคัญ (มูลนิธิอนุรักษวังพญาไท, 2562: 4) นอกจากนี้ยังมีการให้บริการคนรับใช้ (ชาวเอเชีย) เพื่ออำนวยความสะดวกเป็นการส่วนตัว (Butler) โดยคิดอัตราค่าบริการรวมค่าที่พักและอาหารในราคา 1.50 บาท ต่อคน ต่อวัน เช่นเดียวกับการให้บริการที่ไฮเต็ลรถไฟหัวหิน (Seidenfades, 1927: 26)

5. การให้บริการด้านอาหาร และเครื่องดื่มของไฮเต็ลวังพญาไท

ไฮเต็ลวังพญาไทให้บริการด้านอาหาร และเครื่องดื่มอย่างตะวันตก โดยตัดแปลงบริเวณห้องโถงกลางด้านล่างชั้น 1 (ห้องธาระกานัล) ของพระที่นั่งพิมานจักรี (Central Building: อาคาร B) เป็นห้องอาหารหลัก (Dining Room) สำหรับให้บริการอาหาร และเครื่องดื่ม คิดค่าบริการทั้งแบบรวมไปกับค่าห้องพัก (Including Food) ผู้พักสามารถรับประทานอาหารได้ตลอดการพัก (Full Board) ตามช่วงเวลาที่กำหนด และคิดค่าบริการแบบแยกออกจากค่าห้องพัก (Excluding Food) ผู้พักต้อง

รับผิดชอบค่าอาหาร และเครื่องดื่มด้วยตนเอง (มูลนิธิอนุรักษวังพญาไท, 2562: 3) คิดค่าบริการอาหารต่อคน แบ่งออกเป็น 3 มื้อหลัก ได้แก่ มื้อเช้า (Breakfast) สำหรับผู้ใหญ่ที่ 2.00 บาท มื้อกลางวัน (Luncheon/Tiffin) ที่ 2.50 บาท และมื้อเย็น (Dinner) ที่ 3.50 บาท ค่าบริการอาหารสำหรับเด็กคิดตามช่วงอายุ หากอายุไม่เกิน 3 ปี ราคา 2 บาท หากอายุเกิน 3 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี ราคาครึ่งหนึ่งของราคาผู้ใหญ่ และหากอายุเกินกว่า 10 ปีขึ้นไป จะคิดค่าราคาเทียบเท่ากับผู้ใหญ่ (Seidenfades, 1927: 26) ในแต่ละวันมีบริการอาหารพิเศษ (Special Meal) สลับสับเปลี่ยนหมุนเวียนไปเฉพาะมื้อกลางวัน และเย็นเท่านั้น ซึ่งสามารถเลือกสั่งได้ตามความต้องการ (มูลนิธิอนุรักษวังพญาไท, 2562: 3)

มีการให้บริการน้ำชาในทุกช่วงเช้า (Morning Tea) เป็นอนินันทนาการให้เฉพาะผู้พักโดยไม่คิดมูลค่า สำหรับผู้ที่ไม่ได้เข้าพักคิดค่าบริการคนละ 0.50 บาท ณ ห้องอาหารหลัก (Dining Room) ชั้นล่างของพระที่นั่งพิมานจักรี โฮเต็ลวังพญาไทยังขึ้นชื่อว่าเป็นแหล่งชุมนุมของผู้มีฐานะทางสังคม นิยมมานั่งรับชมละครสังคีตจิบน้ำชา-กาแฟ ฟังการแสดงดนตรีสด (นิตยา โพธิ์ทอง, 2553: 66) จัดให้มีการบริการน้ำชาพร้อมของว่างในช่วงบ่าย (Afternoon Tea) ของทุกวันตามแบบอย่างตะวันตก บริเวณโรงพระที่นั่งเทวราชสภารมย์ บริเวณห้องอาหารหลักชั้นล่างของพระที่นั่งพิมานจักรี และบริเวณสวนโรมัน (บ่ายวันอาทิตย์) ตามโอกาส คิดค่าบริการคนละ 0.50 บาท ทั้งแขกที่พัก และแขกโดยทั่วไป (Seidenfades, 1927: 26) ดัดแปลงบริเวณห้องชั้นล่างของพระที่นั่งไวกุณฐเทพยสถานเป็นห้องบาร์ (Bar Room) ให้บริการในรูปแบบของ “ผับ” (Pub: Public House) สำหรับพบปะสังสรรค์พักผ่อนหย่อนใจ (ยุวรี โชคสวนทรัพย์, 2554: 51) จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นานาชนิดจากต่างประเทศ และเครื่องดื่มผสม (Cocktail) ดำริมาตรฐาน และดำริเฉพาะ เช่น Tiger's Milk No.11 ที่คิดค้นโดยหัวหน้าบาร์ชาวไทยประจำโฮเต็ล (Baker, 1946: 90) เปิดให้บริการทุกคืนวันพุธและเสาร์ จัดโต๊ะที่นั่งบริเวณระเบียงทางเดินด้านนอกกระจายเป็นหย่อม บาร์เครื่องดื่มอยู่บริเวณห้องด้านใน มีพนักงานบริการเครื่องดื่มเดินเสิร์ฟตามโต๊ะด้านนอก (ดอกไม้สด, 2517: 67-68) นอกจากนี้ยังรับเอา “ร้านกาแฟรอสิงห์” บริเวณสนามเสือป่า เข้าร่วมเป็นกิจการสาขาอีกหนึ่งแห่ง ให้บริการเครื่องดื่มจำพวกน้ำชา-กาแฟ ของว่าง และขนมแบบฝรั่ง อาทิ เค้ก และไอศกรีม รวมถึงเบียร์สดจากเยอรมัน มีการจัดแสดงดนตรี และเดินร่ำระหว่างเวลา 17.00–19.00 น. ในทุกวันเสาร์และอาทิตย์อีกด้วย (กรรณิการ์ ตันประเสริฐ, 2553: 214) เป็นที่นิยมสำหรับการพบปะสังสรรค์ของเหล่าข้าราชการชั้นสูงและบรรดาขุนนางชาวต่างชาติ

6. การให้บริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และกิจกรรมนันทนาการของไฮเต็ลวังพญาไท

ไฮเต็ลวังพญาไทจัดให้มีสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกภายใน (Hotel Facilities) เพื่อให้บริการตามแบบอย่างไฮเต็ลชั้นนำในยุโรป พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่บริเวณชั้น 1 (ห้องธาระก้านัล) ของพระที่นั่งพิมานจักรี (อาคาร B) ปรับเปลี่ยนพื้นที่บริเวณห้องเสวย ชั้นล่างของพระที่นั่งพิมานจักรีฝั่งทิศตะวันออกให้เป็นห้องหนังสือพิมพ์ (Newsstand) และร้านอุปกรณ์ถ่ายภาพ (Photographic Supply Shop) ปรับเปลี่ยนบริเวณห้องพักด้านล่างฝั่งทิศตะวันตกของพระยาอนิรุทธเทวา ข้าราชการสำนักฝ่ายหน้า (กรณีการ ต้นประเสริฐ, 2553: 80) เป็นห้องน้ำสาธารณะสำหรับสตรี (Ladies Room) ภายในประกอบด้วยอ่างล้างมือ และเครื่องสุขภัณฑ์ที่ทันสมัยอย่างตะวันตก (มูลนิธินุรักษ์วังพญาไท, 2562: 3) บริเวณชั้นล่างข้างบันไดทางเข้าอาคารหลักด้านขวาของพระที่นั่งพิมานจักรีมีโถงเล็กให้บริการขนย้ายสัมภาระแก่แขก (Hall Porter) เชื่อมต่อกับคูหาโทรศัพท์สาธารณะ (Telephone Booth) ใกล้บริเวณทางเข้าห้องพักคอย (Waiting Room) ทรงกลม ชั้นล่างของโดมประธานพระที่นั่งพิมานจักรี (มูลนิธินุรักษ์วังพญาไท, 2562: 3) ดัดแปลงมาจากห้องพระโอสถ (มวน) ถัดไปเป็นสำนักงานเพื่อให้บริการข้อมูลข่าวสาร (Enquiry Office) เชื่อมต่อกับห้องผู้จัดการ (Manager Room) บริเวณชั้นล่างของพระที่นั่งไวกุณฐเทพยสถาน (มูลนิธินุรักษ์วังพญาไท, 2562: 3)

ดัดแปลงอาคารกองทหารรักษาการบริเวณประตูทางเข้าหลักติดถนนราชวิถี ให้เป็นที่ทำการไปรษณีย์ (Post Office) เพื่อให้บริการแก่แขกผู้พัก และบุคคลทั่วไปที่แวะเวียนมาใช้บริการเป็นการสาธารณะ (มูลนิธินุรักษ์วังพญาไท, 2562: 1) มีการจัดบริการอำนวยความสะดวกด้านการขนส่งและยวดยานพาหนะเพื่อการโดยสาร จัดบริการรับส่งแขกระหว่างโรงแรม-สถานีรถไฟ หรือท่าเรือ จัดบริการรถกระเบาะขนส่งกระเป๋าสัมภาระแขกที่อัตรา 2 บาท ต่อชั่วโมง และจ้างเหมาทั้งวันที่อัตรา 16 บาท จัดบริการรถบัสโดยสาร (Shuttle Bus) รับส่งแขกจากโรงแรมเข้าตัวเมือง ที่อัตราเที่ยวละ 0.50 บาท แบบไป-กลับอยู่ที่อัตรา 1 บาท ต่อคน จัดบริการรถยนต์สำหรับเช่าขับ โดยเลือกทั้งแบบรถเก๋ง (Saloon Cars) และแบบรถเปิดประทุน (Touring Cars) คิดอัตราค่าบริการในชั่วโมงแรกที่ 3 บาท ชั่วโมงต่อไป และส่วนเกินของเวลาอยู่ที่ชั่วโมงละ 2 บาท และหากเช่าแล้วจอดทิ้งไว้ไม่ได้ขับ คิดอัตราชั่วโมงละ 1 บาท ต่อคัน จัดบริการรถบรรทุก (Lorry) คิดอัตราค่าบริการที่ 3 บาท ในชั่วโมงแรก ชั่วโมงต่อไปชั่วโมงละ 2 บาท (Seidenfades, 1927: 25-26) รวมถึงมีการจัดบริการนำเที่ยวทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดโดยมีคฤหบดีส่วนตัว (กรณีการ ต้นประเสริฐ, 2553: 207-208)

นอกจากนี้ยังจัดให้มีการบริการด้านกิจกรรมนันทนาการที่หลากหลาย จัดสร้างสนามเทนนิส และสนามแบดมินตันกลางแจ้งบริเวณด้านข้างพระที่นั่งเทวราชสภารมย์ จัดสร้างห้องบิลเลียดไว้บริเวณอาคารรับรองเชื่อมต่อด้านหน้าพระที่นั่งพิมานจักรีเพื่อบริการ (ชมรมคนรักวัง, 2523: 82) ด้านกิจกรรมนันทนาการปรับเปลี่ยนภายในพระที่นั่งเทวราชสภารมย์ เป็นโถงสำหรับการเต้นรำ

(กรรณิการ์ ตันประเสริฐ, 2553: 205-206) และการแสดงวงดนตรีออร์เคสตราจากกองดุริยางค์ทหารบก (กรรณิการ์ ตันประเสริฐ, 2553: 204) สลับการแสดงโชว์ของคณะนักร้องจากยุโรป วงดนตรีแจ๊ส และเพลงเต้นรำจากวง “เรโนโบว์คลับ” (Rainbow Club) ของหลวงสุขุมน้อยประดิษฐ์ (กมลธรรม เกื้อบุตร. 2559) บรรเลงดนตรีสดให้แขกที่เข้าพัก และแขกภายนอกได้ลิลาศเต้นรำพร้อมรับประทานอาหารค่ำทุกคืนวันพุธ และวันศุกร์ (นิตยา โพธิ์ทอง, 2553: 66) และยังใช้สถานที่ดังกล่าวสำหรับจัดงานรื่นเริงเต้นรำ และกิจกรรมพิเศษ เก็บค่าผ่านประตูพร้อมค่าอาหารในช่วงคืนวันเสาร์ ระหว่างเวลา 20.15-24.00 น. อีกทั้งยังใช้เป็นสำหรับการจัดฉายภาพยนตร์ขึ้นเป็นพิเศษในบางโอกาส (กรรณิการ์ ตันประเสริฐ, 2553: 206) นอกจากนี้ยังใช้บริเวณดังกล่าวเพื่อใช้ในการจัดงานรื่นเริงฤดูหนาวประจำปี “งานการประกวดแต่งตัวตุ๊กตา และออกร้านเครื่องเล่น” (Doll Dressing Competition and Toy Fair) ในพระบรมราชูปถัมภ์ ตามรูปแบบการจัดงาน “Concours Le'pine” ในกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส (กรรณิการ์ ตันประเสริฐ, 2553: 212) รวมถึงยังใช้เป็นสถานที่สำหรับจัดงานเลี้ยงฉลองสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบรอบ 150 ปี (กรรณิการ์ ตันประเสริฐ, 2553: 209) และงานเลี้ยงสังสรรค์ส่งท้ายปีเก่า-ต้อนรับปีใหม่ เมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2473 เป็นงานสุดท้ายอีกด้วย (ชินิษฐา บัวงาม, 2557: 129)

7. อภิปรายผล

จากการศึกษาข้อมูลการจัดการโฮเต็ลวังพญาไทในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ระหว่างปี พ.ศ. 2468-2477 ทำให้ทราบถึงความเจริญรุ่งเรือง วิวัฒนาการ และพัฒนาการในการจัดการ และการดำเนินงาน ของโรงแรมระดับดีลักซ์ในอดีต รวมถึงรูปแบบการให้บริการที่ยังคงอยู่เปลี่ยนแปลง และสูญสิ้นไปในปัจจุบัน ด้วยปัจจัย และตัวแปรต่าง ๆ ดัง 6 ประเด็นสำคัญต่อไปนี้

1) ลักษณะทางกายภาพของโรงแรม: ปัจจุบันโรงแรมถูกกำหนดระดับตามจำนวนของดาว 1-5 ดวง ที่ถูกกำกับตามข้อกำหนดของหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องตามหลักเกณฑ์ในด้านของขนาด สิ่งอำนวยความสะดวก และรูปแบบการให้บริการ และรวมถึงปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม สิ่งก่อสร้างทั้งภายใน และภายนอก และการดูแลบำรุงรักษา ซึ่งต่างจากในอดีตที่เน้นการเปรียบเทียบจากโรงแรมในลักษณะใกล้เคียงกัน (Benchmarking) ยังคงให้บริการห้องพักทั้งในแบบอาคารหลัก (Main Building) ที่แบ่งส่วนของห้องพัก และส่วนพื้นที่บริการสาธารณะในอาคารเดียวกัน รวมถึงอาคารเดี่ยว (Independent Building) เพื่อความเป็นส่วนตัว หรือเข้าพักเป็นหมู่คณะเหมือนในอดีตขึ้นอยู่กับขนาดของพื้นที่ และโครงสร้างของอาคารเป็นสำคัญ ด้วยลักษณะโครงสร้างทางกายภาพที่เป็นเอกลักษณ์ที่เคยเป็นพระราชวังมาก่อนในอดีตอาจพัฒนาเป็นโรงแรมประเภท “Heritage Hotel” ตามเกณฑ์มาตรฐานได้ในปัจจุบัน

2) การจัดการ และการดำเนินงานโรงแรม: โรงแรมปัจจุบันนิยมใช้หลักการจัดการแบบเครือข่าย (Chain) แบบสัญญาร่วมจัดการ (Management Contract) หรือแบบรับลิขสิทธิ์ (Franchise) มากกว่าแบบอิสระ (Independent) เหมือนในอดีต เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงอันเกิดขึ้นจากประสบการณ์ และความชำนาญในการบริหารจัดการโรงแรม รวมถึงข้อได้เปรียบทางการด้านตลาด การโฆษณา และการประชาสัมพันธ์ รายได้ส่วนใหญ่ของโรงแรมยังคงได้จากค่าอาหาร และเครื่องดื่ม กิจกรรมนันทนาการ และบริการเสริมด้านต่าง ๆ เป็นหลัก มากกว่ารายได้จากค่าห้องพัก ส่วนค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ก็ยังคงเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดจากต้นทุนคงที่ (Fixed Cost) เช่น เงินเดือน-ค่าจ้าง และต้นทุนผันแปร (Variable Cost) เช่น ค่าน้ำ-ค่าไฟ ค่าของสดเพื่อการประกอบอาหาร ซึ่งหากไม่มีการควบคุม หรือจัดการที่ดีก็อาจส่งผลให้เกิดภาวะขาดทุน และปิดกิจการลงได้ อีกทั้งปัจจัยในด้านสถานการณ์รอบด้านทั้ง เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และโรคภัยต่าง ๆ ล้วนส่งผลต่อการดำเนินงาน และการจัดการโรงแรมทั้งสิ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

3) การให้บริการด้านห้องพัก: ปัจจุบันโรงแรมนิยมแบ่งห้องพักออกเป็น 2 ประเภทตามกลุ่มของแขกผู้เข้าพัก ได้แก่ 1) ห้องชุด (Suite) คือ ห้องพักที่ประกอบไปด้วยพื้นที่ของห้องนอน ห้องน้ำ เป็นหลัก และเพิ่มเติมห้องอื่นผนวกรวมไว้ในพื้นที่เดียวกัน เพื่อบริการกลุ่มลูกค้าสำคัญ (VIP: Very Important Person) และกลุ่มลูกค้าสำคัญทางธุรกิจ (CIP: Commercial Important Person) และ 2) ห้องพัก (Room) คือ ห้องพักมาตรฐานทั่วไปประกอบด้วยห้องนอน และห้องน้ำ เพื่อบริการกลุ่มลูกค้าทั่วไป ปัจจัยในการแบ่งประเภทของห้องพักมักจัดแบ่งตามลักษณะ และจำนวนเตียงเป็นสำคัญ ซึ่งต่างจากในอดีตที่ใช้ปัจจัยด้านของห้องน้ำมาเป็นตัวกำหนดเพื่อการจัดแบ่งประเภท และราคา ส่วนห้องพักประเภทบังกะโลยังคงมีอยู่ และพบเจอได้ในโรงแรมประเภท รีสอร์ทในปัจจุบัน ซึ่งยังคงไว้ในความเป็นส่วนตัวในรูปแบบของ “วิลล่า” (Villa) ส่วนด้านราคาค่าห้องพักแบ่งการคิดออกเป็นราคาต่อห้อง (Per room) และราคาต่อคน (Per Person) แล้วแต่นโยบายของโรงแรม และมักคิดค่าบริการค่าห้องร่วมกับอาหารเช้าเป็นหลัก

4) การให้บริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม: ยังคงไว้ซึ่งแบบแผนการให้บริการของโรงแรม ในปัจจุบันอยู่หลายประการ กล่าวคือยังคงมีห้องอาหารหลักเพื่อให้บริการอาหาร และเครื่องดื่ม ทั้ง 3 มื้อปรากฏอยู่ในลักษณะของ Café หรือ Coffee Shop ซึ่งบางโรงแรมให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง การคิดค่าอาหาร และเครื่องดื่มตลอดการเข้าพัก (Full Board) ยังคงปรากฏอยู่ในโรงแรมประเภทรีสอร์ทที่ห่างไกลแหล่งชุมชน เช่น กลางขุนเขา เกาะแก่งกลางทะเล เป็นต้น จึงจำเป็นต้องมีการให้บริการอาหาร และเครื่องดื่มร่วมอยู่ในราคาค่าห้องพัก การให้บริการด้านชา-กาแฟนั้น ปัจจุบันได้ถูกนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการให้บริการ Lobby Lounge เน้นการให้บริการในช่วงบ่าย เสวยเป็นส่วนใหญ่ บางแห่งจัดสร้างห้อง หรือสถานที่บริการเป็นการเฉพาะมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านชา-กาแฟ (Tea Master/Barista) ประจําส่วนการให้บริการเครื่องดื่มประเภท

แอลกอฮอล์ และเครื่องดื่มผสมยังคงมีอยู่ และมักถูกควบรวมกับห้องอาหารหรือภัตตาคาร หรือจัดพื้นที่ หรือห้องเฉพาะพร้อมบุคลากรที่เกี่ยวข้องชาว (Bartender/Mixologist) ให้บริการในรูปแบบของ ผับ บาร์ หรือคลับ มีการคิดค้นเครื่องดื่มผสมสูตรใหม่ ๆ ตามเดือน หรือเทศกาลเพื่อดึงดูดทางการตลาด

5) การให้บริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก: ในปัจจุบัน มีการให้บริการสัญญาณเครือข่ายไร้สาย (WIFI) บริเวณโรงแรมแทนที่การให้บริการโทรศัพท์สาธารณะ ส่วนการบริการด้านประโยชน์ยังคงปรากฏการให้บริการอยู่ภายใต้การดูแลของงาน Concierge หรือ Bellboy/Porter มีกำหนดตำแหน่งเพื่อการให้บริการอย่างชัดเจน เช่น ตำแหน่ง “Concierge” เพื่อให้บริการข้อมูลข่าวสาร ตำแหน่ง “Bellboy/Porter” เพื่อให้บริการขนย้ายสัมภาระ ภายใต้การกำกับดูแลของแผนกสำนักงานส่วนหน้า (Front Office) ซึ่งในอดีตอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของผู้จัดการโรงแรม การบริการด้านการขนส่ง และรถยนต์พาหนะเพื่อการโดยสาร หรือบริการจัดนำเที่ยวขึ้น โรงแรมนิยมให้บริษัทหรือหน่วยงานภายนอกเข้ามารับสัมปทานในการให้บริการ (Out-source) แทนการดำเนินการเอง เนื่องจากประหยัดเรื่องค่าดำเนินการ และค่าซ่อมบำรุง ลดค่าใช้จ่ายเพิ่มรายได้จากค่าเช่าสถานที่ และค่านายหน้า

6) การให้บริการด้านกีฬา และกิจกรรมนันทนาการ: ถือเป็นบริการเสริม (Additional Service) เพื่อเอื้อให้ผู้เข้าพักรู้สึกเพลิดเพลิน และพำนักได้ในระยะเวลาที่นานขึ้น รูปแบบกิจกรรมด้านกีฬามากโรงแรมในปัจจุบันยังคงมีให้บริการอยู่ และมักปรับเปลี่ยนไปตามกระแสนิยมแต่ละยุคสมัย เช่น สร้างห้องออกกำลังกายเฉพาะ (Fitness Room) และศูนย์สุขภาพ (Health Club) เพื่อรองรับการให้บริการสำหรับแขกผู้พัก และบุคคลภายนอกเพื่อใช้บริการ มีบริการด้านกีฬาทั้งกิจกรรมกลางแจ้ง และในร่ม เช่น สนามเทนนิส สระว่ายน้ำ ลู่วิ่ง เป็นต้น ส่วนด้านของกิจกรรมนันทนาการได้เพิ่มบริการด้านห้องจัดเลี้ยง และห้องประชุมเพื่อรองรับการใช้บริการของแขกในภาคธุรกิจ และภาคสังคมสำหรับงานรื่นเริงสังสรรค์ บางกรณีอาจใช้สถานที่ในส่วนต่าง ๆ ของโรงแรมสำหรับการจัดงานเทศกาล และงานประเพณีประจำปี หรือกิจกรรมพิเศษ (Special Event) เพื่อเป็นการสร้างรายได้เสริมให้กับโรงแรมในบางโอกาส

โดยสรุปแล้วปัจจัย และตัวแปรสำคัญของการศึกษาเรื่องการจัดการโฮเต็ลวังพญาไทนั้น ขึ้นอยู่กับสมัยนิยมที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการใช้บริการของผู้เข้าพักในแต่ละยุคสมัยที่ต่างกัน ส่งผลถึงการจัดรูปแบบการให้บริการที่ไม่เหมือนกัน รวมทั้งเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มากมายที่นำมาใช้แทนที่การให้บริการด้วยมนุษย์ดั้งเดิม อีกทั้งปัจจัย และตัวแปรด้านของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และโรคภัยต่าง ๆ ก็ล้วนส่งผลให้การบริหารจัดการโรงแรมในแต่ละยุคสมัยมีความยากง่ายที่ต่างกัน

8. เอกสารอ้างอิง

- กมลธรรม เกือบุดร. (2559). ดนตรีแจ๊สในสังคมไทยในยุคเริ่มต้น. [ออนไลน์] สืบค้นจาก <http://conference.nu.ac.th/nrc12/downloadPro>. (วันที่สืบค้น 9 กันยายน 2562)
- กรณีการ์ ตันประเสริฐ. (2553). พระราชวังพญาไท ในวันวาระห้าแผ่นดิน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- ก่อเกียรติ นิยมม. (2558). การใช้พื้นที่เพื่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชาติ: กรณีศึกษา พระราชวังพญาไท. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 7(1), 55.
- ชนิษฐา บัวงาม. (2557). พระมหาธีรราชเจ้ากับไฮเต็ลวังพญาไท. กรุงเทพฯ: นานามีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ชมรมคนรักวัง. (2523). พระราชวังพญาไท วันวานและวันนี้. กรุงเทพฯ: หจก. จี. เอส. เอ็ม. เทรดดิ้ง.
- ดอกไม้สด (ม.ล.บุปผา นิยมมานเหมินทร์). (2517). ศัตรูของเจ้าหล่อน. กรุงเทพฯ: คลังวิทยา.
- นิตยา โพธิ์ทอง. (2553). การอนุรักษ์อาคารประวัติศาสตร์ในพระราชวังพญาไท. วิทยานิพนธ์ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แน่นน้อย ศักดิ์ศรี, ณพิศกร กฤตติกากุล และดร.ณัฏฐ์ แก้วม่วง. (2525). พระราชวังและวังในกรุงเทพฯ (พ.ศ. 2325-2525). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บัณฑิต จุลาศัย. (2545). ไฮเต็ลรถไฟหัวหินแห่งสยามประเทศ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา แดงโรจน์. (2549). การบริหารจัดการและปฏิบัติงานโรงแรม ศตวรรษที่ 21 ฉบับผู้บริหาร. นนทบุรี: เอส.อาร์.พี.รันติ้ง แมสโปรดักส์.
- พิมพ์ไทย. (2462). โฆษณางานรื่นเริง ณ ไฮเต็ลวังพญาไท. (21 ตุลาคม 2462).
- มูลนิธิอนุรักษ์พระราชวังพญาไท. (2562). แผนผังอาคารไฮเต็ลวังพญาไท (แผ่น 1-4) (23 เมษายน พ.ศ. 2470).
- ยุวรี โชคสวนทรัพย์. (2554). กิจกรรมสถานบันเทิงในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2488-2545. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- หอดจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2468-2469). เรื่องแปลงพระราชวังพญาไทเป็นไฮเต็ลให้กรมรถไฟเช่า ร.7 พ.5/2 (17 กันยายน 2468-26 กรกฎาคม 2469)
- _____. (2469-2474). เรื่องบบัญชีรายได้รายจ่ายไฮเต็ลพญาไท ร.7 พ.5/12 (5 มกราคม 2469- 20 ตุลาคม 2474)
- _____. (2475-2477). เรื่องยกเลิกไฮเต็ลวังพญาไท และกาแฟรลิ่ง สร. 0201.30/3 (พ.ศ. 2475-2477)
- Baker, Jr. C. H. (1946). The Gentlemen's Companion. 2nd ed. New York: Crown Publisher.
- Seidenfaden, Erik. (1927). Guide to Bangkok with Note on Siam. Bangkok: The Royal State Railway Department of Siam.
- Siam Tourist Bureau. (1926). Met in Siam. Bangkok: Siam Tourist Bureau.